

“Bara 3 procent blir helt friska”

Publicerat i Narkotikafrågan nr 2,2004

Hur ska man hantera situationen i ett land där ligor från Nigeria sköter gatulangningen av kokain och var fjärde väljare röstade på det främlingsfientliga FPÖ. Narkotikafrågan har besökt det kosmopolitiska Wien.

Av Pelle Olsson.

– Narkotikasituationen i Österrike är en katastrof! säger han. Men det är i alla fall inte som i Schweiz. Där finns det särskilda lokaler dit knarkarna kan gå och injicera. De kan till och med få färdiga sprutor med heroin av myndigheterna. Sånt skulle befolkningen här i Österrike aldrig gå med på!

Taxichauffören som skjutsar mig in från flygplatsen är i 30-årsåldern och klädd i en udda kajavaj och en slips som sitter snett. Han menar att narkotikaproblemen har förvärrats genom en alltför generös flyktingpolitik.

– Överallt i Wien står det svarta afrikaner och säljer knark, särskilt vid tunnelbanenedgångarna och utanför varuhusen. Polisen gör ingenting åt det.

Dagen därpå tar jag reda på fakta. Österrike, med sina drygt 8,2 miljoner invånare är en av de länder i Europa som tar emot flest asylsökande per capita. År 2002 kom det 29.494 asylsökande. Men invandring och flyktingar är inget nytt fenomen i Österrike. Genom sitt geografisk läge mitt emellan Öst och Väst har Wien alltid varit en kosmopolitisk huvudstad med massor av nationaliteter.

I den största dagstidningen Kronen-Zeitung (040111) står en artikel om polisens kamp mot narkotikahandlarna. Av 245 gripna langare av heroin och kokain var 235 asylsökande och bara fem härstammade från Österrike. Kokainhandeln sköts framför allt av organiserade ligor från Nigeria. Enligt inrikesdepartementets årsberättelse för 2003 greps 1079 nigerianer för narkotikalangning under året, och ytterligare 635 langare kom från andra afrikanska länder. Den tredje största gruppen, 522 gripna, kom från Ex-Jugoslavien.

– Det här är en *mycket* svår fråga, säger läkaren Alexander David som är Drogenbeauftragter, samordnare för all narkomanvård i Wien. Självklart är den stora andelen utlännningar bland narkotikaförsäljarna ett problem i sig. Hur ska vi hantera den latent rasismen där alla med svart hudfärg riskerar att bli utpekade som knarklangare?

Alexander David berättar att myndigheterna har försökt förkorta väntetiden för asylärenden och de utan flyktingstatus kan skickas tillbaka ganska snabbt. Eftersom de i regel har gjort sig av med alla identitetshandlingar händer det till exempel att förmodade nigerianer som anländer till flygplatsen i Abuja genast skickas tillbaka ”hem”. Det vill säga åter till Österrike.

Drogpolitik under 35 år

– Österrikes drogpolicy har sluppit inblandning av politiska åsikter, säger dr David. Istället har experterna fått allt större utrymme.

Alexander David är utan tvekan en av dessa experter. Han har på nära håll följt narkotikasituationen i Österrike under de senaste 35 åren. Intresset för frågan började redan i de sena tonåren då han hade kamrater som missbrukade. David kunde följa hur illa det gick för några av dem.

– På den tiden fanns det inga alternativ i drogpolitiken. De som var villiga att ge upp missbruket fick all tänkbar hjälp från samhället. De slussades in i långa behandlingar med

hög kvalitet, medan de övriga – kanske åtta av tio missbrukare – kastades ut i kylan.

Idag har landet lämnat drogfrihetsmonopolet, som David kallar det, och kan erbjuda olika harm reduction alternativ. Drygt 6000 heroinister, varav 4500 i Wien, får olika ersättningsdroger. Antalet patienter har tredubblats sedan 1996. Metadon är bara den näst vanligaste substitutet. Vanligast är morfintabletter. Även Buprenorfin (Subutex i Sverige) används flitigt.

Tvångsvård av narkomaner debatteras just nu ivrigt. I Österrike finns än så länge bara ett psykiatriskt tvång i 48 timmar. Det kan förlängas men det sker sällan.

– Vi har alltid ansett att de Skandinaviska länderna har den strängaste lagstiftningen på det här området, säger han. Därför blev jag mäkta förvånad när jag var i Rotterdam och fick veta att flera hundra narkomaner behandlades med tvång i två år! Men jag förstår varför. Ett samhälle kan inte tolerera att folk är farliga för sin omgivning eller för sig själva.

Bara tre procent blir friska

Österrike är inget särskilt narkotikaliberalt land. Straffsatserna för grova narkotikabrott är bland de högsta i Europa med upp till 20 års fängelse. Nyligen lovade den “svart-blåa” koalitionsregeringen – bestående av ÖVP, Österrikiska folkpartiet, och det främlingsfientliga FPÖ – krafttag mot narkotikabrottsligheten. Den enda synliga reformen var att gränsen för grovt narkotikabrott sänktes från 5 gram heroin till 3 gram. Samtidigt håller straffsystemet att mildras så att kriminella narkomaner kan byta ut fängelsestraff mot vård.

Alexander David har i egenskap av läkare inom narkomanvården blivit tämligen luttrad genom årens lopp.

– Drogfri behandling är det absolut bästa, men inget land i världen lyckas att fullständigt och varaktigt rehabilitera mer än 3 procent av narkotikamissbrukarna. Ytterligare några procent blir helt rena genom en kombination av pådrivande krafter och egen stark vilja. Resten blir aldrig helt friska. Vi måste hitta metoder att också ta hand om dem.

Faktaruta Wien och Österrike

Enligt Alexander Davids beräkningar finns det ett olika grupper som missbrukar narkotika i Wien. De överlappar inte varandra. Bland staden 1,7 miljoner invånare finns cirka 15.000 opiatmissbrukare varav hälften missbrukar dagligen.

20-30.000 personer använder kokain då och då och en mindre grupp gör det regelbundet.

20-30.000 personer tar ecstasy då och då. 2 000 av dem gör det regelbundet.

40- 60.000 röker cannabis regelbundet.

Enligt *Global Illicit drug trends 2003* har 7,5 procent av alla européer över 15 år använt cannabis senaste året. Österrike ligger under genomsnittet med 5 procent Finland ligger på 2,2 procent och Sverige på 1 procent.